

DEEL 1. Eerste brief

Le Comte herinnert de heer Pontchartrain eraan dat hij vroeger al met hem gesproken heeft en hoe hij samen met Colbert, Louvois en Seignelay geholpen heeft om de reis van de zes jezuïeten te organiseren.

t Welk d'Heer Colbert deed het selve aan sijne Majesteyt niet alleen welge-
van ballen / maar hy gaf ook last / dat men de nodige Instrumenten tot
d'Heer so een merkelyk getal waarnemers / die sig alle naar China / sommige
Colbert dooz Moskovie en Cartarpen / andere dooz Spyn en Persien / en
't eerst weder andere ter Zee / met de Schepen van de Oost-indische Compagnie
bevolen, begeben moesten / toebereyden soude.

By d'Heer De dood van die Staat-dienaar die ter dier tyd hoor viel / schoofte hoor
Louvois een tyd d'uytvoering van dat boornemen ; maar d'Heer Louvois was
vervolgt. hem so ras in het ampt van Surintendant der konsten en wetenschap-
pen niet gevolgt / of hy versogt upt last van de Koning van onse Ober-
sten / verstandige / yberige / en bequame personen / om tot alle die oog-
merken te treden / en die geschikt waren / om ten eersten t'scheep te kon-
nen gaan. Hy versogde aan de geene die hem hoorgefelt wierden / al-
lerley soorten van werktuygen en machinen / gagien / byeben van re-
commandatie aande Oosterse Docten / en generalijk al 't geen dat tot
den uytflag der onderneming strekken konde.

By d'Heer d'Heer de Seignelay, in 't verholg oordelende / dat het beswaarlijk
Seignelay was / die soorten van sendingen sonder het behulp der scheeps-vaart te
door de konnen staande houden / trachte dat die sooge hem aanbevolen mogt
scheeps- worden ; en verhoesg ook metterdaadt / dat deselve hoor het toekomstige
vaart on- aan sijn beblentinge verknogt soude sijn. Niet te min so verliet d'Heer
deelsuut, Louvois deselve niet gehelijk : maar hy contribueerde selfs met sijne by-
sondere mistdadigheden / om te Landt een gemakkelijke weg tot aande
Orientealsche Zee / dooz Polen / Moskovie / Siberien / en groot
Cartarpen upt te soeken.

Hun eerste poging om vanuit Siam Beijing te bereiken mislukte. Bij het eiland Cossonet strandden ze en gingen over land terug naar Siam. Op 17 juni 1687 vertrokken ze dan opnieuw naar Nimpo. De reis verliep niet vlot. Door de voorspraak van Franciscus Xaverius overleefden ze een orkaan: *“Nauwelijks hadden wy onse gebeden ge-eyndigt, het sy dat het een wonder werk was, of laat het de gewoone loop van de natuur syn, daar rees een gunstige wind op...”* (p. 10). In Nimpo werden ze ondervraagd over hun beweegredenen om naar China te komen. Ze verklaarden dat ze confraters zijn van Ferdinand Verbiest en dat viel bij hun ondervragers in goede aarde. (p. 12) Le Comte wil een paar misopvattingen over de ligging van China rechtzetten. Hij heeft zijn observaties al meegedeeld aan *“Vader Gouge Wiskonstenaar van het Collegie van Lodewijk de Grootte”* (p.14) De provincie Leanton ligt aan de overkant van de muur al behoort het aan China. *“T is seker dat deselve aan geen syde legt, alhoewel die altijd aan China behoort heeft.”* Een tweede correctie die hij onder de aandacht wil brengen heeft te maken met de meridianen *“maar de observatien die wy vande Oost kusten gedaan hebben laten dan de minste twijfelingen niet over: invoegen dat China veel nader by Europa werd gevonden, als men sig ingebeeldt hadt”* hij spreekt over *“ontrent vijfhondert mylen”*. (p.13)

Verder handelt hij nog over de oorlogen met de Tartaren (pp. 15-17) en het bekeringswerk (pp.17-18). Door de vrede met de “Muskoviters” werd een grens over 55 graden vastgelegd maar verder naar het Noorden en het Oosten ligt de grens niet vast. De streek van Haynan in het Zuiden tot het meest Noordelijke punt van de Tartaren, is zeer geschikt terrein voor missionering.

De onderkoning van de provincie keurde de beslissing van de gouverneur van Nimpo, die toelating tot ontscheping gaf, af. Door pater Intorcetta en, door bemiddeling van pater Fontaney, en door ook pater Verbiest in te schakelen, konden ze hun reis naar Peking voortzetten. De onderkoning gaf hen zelfs begeleiding mee en ze vertrokken met enig vertoon per boot langs het groot kaneel naar het Noorden. In Hamtcheou was het kanaal bevroren en moesten ze hun reis in de sneeuw te paard voortzetten. Ze trokken de bevroren Hoambo rivier over. Op 26 november 1687 uit Nimpo

vertrokken, kwamen ze eindelijk op 8 februari 1688 in Peking aan. Pater Verbiest was pas gestorven. "Dat was voor ons een van die slagen..." De brief eindigt met deze aandoenlijke woorden:

Daar van merkelyke voorbeelden soude trekken. Wanneer men ons in 't gesigt van Peking, het droevig aftsiecken van de Vader Verbiest bekent maakte. Dat was voor ons een van die slagen welkers smarte iemand in 't begin overstopt en doet swijmen / en die de tijd niet vermindert / als om deselve naderhand te meer te doen gevoelen. Hy was het die ons den ingang van China had verzoekt : en behalven dat hy ons uit de handen van den Onder-koning van Hamt-cheou had verlost / so had hy ons ook het leven behouden / en 't geen wy veel meer als ons eygen leven waren achtende / hy had bestoten om met sijn gesag / de boozemans die wy ter eere Gods / en tot bevestiging van ons heylig geloof hadden / t'onderstemen.